

navezana na najbližjo okolico, marveč se razteza na najširje kroge. Njena požrtvovalnost ni več darilo posamezniku, marveč last velike človeške družine, vesoljne občine, in upliv te požrtvovalnosti na splošno družbo občutimo blagodejno: Vzgojevalno, versko, dobrotvorno, človekoljubno, reformatorično in v splošnem humanno delo opravljajo danes skoro izključno le samostale ženske.

Možak, ki ne dela v prvi vrsti le za se, marveč, ki skrbi še za celo vrsto svojcev, ne more obrniti svoje moči v te velike svrhe, tudi ako bi želel. Ali ženske so od nekdanj vajene, imeti svojo pomoč pripravljeno vsaki hip in za kogarkoli in to tudi storijo. In baš tu imamo pred seboj razveseljujoče dejstvo, da so te iste samostale ženske, ki ne porabijo vse svoje moči in časa za samoohrano, gonilna sila v socialnem napredku.

One ženske, ki se same hranijo in vzdržujejo, so prav za prav še koristnejše družbi. Naj si še tako potrebujemo ženske v času bolezni itd., vendar nam še mnogo več koristi v vsakdanjem življenju.

Noben spol ne more vsega sam opraviti, drugi potrebuje družega! Da so se nahajale n. pr. največje industrije v moških rokah ter da je možak vzdrževal žensko, bilo je veliko socialno zlo. Uboga delavska žena je imela preveč opravil v domačem krogu, nego da bi še mogla storiti kaj več; a bogato omožena ženska je prenasršena v svoji izobilnosti ali je presamoljubna v svoji „nezadovoljnosti“, da bi hotela koristiti družbi.

Le oni samostalci, otožni in vsled svoje samostalosti „nesrečni“ ženski, ki se niti ne zaveda svoje velevažne misije, je izročena najčastnejša naloga v modernem življenju.

Njenemu splošnemu delovanju, tem vidnim dokazom njene zmožnosti, je pripisati, da se stališče ženske polagoma boljša. Žensko delo se spreminja in zadobiva plemeniteje naloge in ž njim se spreminja tudi ženska in postaja plemeniteja. Srce in duh se razvijata ter razširjata svoj blagonosen upliv na vse panoge življenja.

In tako torej je pokazala baš naša doba s svojim številno odvisnim ženstvom, da pa gospodarski odvisnih žensk ni; marveč da so baš one ženske, katerim številno nedostaja števila moških, v svojem blagonosnem in važnem kulturnem delu ne le odveč, marveč skrajno potrebne.

Obrtniške raznoterosti.

Razpis dobave lesa. Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani se naznanja, da je monopolno oskrbnništvo v Belemgradu določilo na dan 11. novembra l. 1902 ponudbeno licitacijo za dobavo stavbnega lesa in tramov za tovarno vžigalic. Dobaviti je 18.500 jelovih desk in lat razne velikosti in 1000 m³ tramov od vrbe, topola, trepetlike in jesena. Ponudbe sprejema monopolno oskrbnništvo dne 11. novembra l. 1902

od 9. do 11. ure dopoldne. Varičina, ki znaša 20 %, mora najkasneje do 10. novembra l. 1902 do 5 ure popoldne v blagajno monopolnega oskrbnništva dospeti. Prepis dobavnega razpisa je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na ogled.

O vrednosti sadjarskih zadrug.

Sadjarstvo spada gotovo med najvažnejše postranske vire kmetovalčeve, tega ne more pač nikdo zanikati; zato pospešujeta sadjarstvo dežela in država precej izdatno, vendar pa moramo žalibog priznati, da nauki umnega sadjarstva le silno počasi prodirajo med ljudstvo naše in da pravega napredka v tej smeri skoro ni. Posebno v krajih, ki imajo za sadjarstvo najugodnejše podnebne in talne razmere, v katerih bi bili sadni dohodki lahko izvrstni, ravno v takih krajih ravnaajo s sadjarstvom veliko preveč po mačehino in podcenjujejo pomen sadjarstva za domače razmere. In ravno danes, ko je tržna cena skoro vsem pridelkom močno pala, ima ali bi vsaj moralo imeti sadjarstvo večji pomen, ker more vsaj deloma nadomestiti izgubo vsled znižanih cen poljskih pridelkov.

Ako se vprašamo, zakaj da se pri nas ne obrača na sadjarstvo ona pozornost in ljubezen, ki jo po svoji naravi zasluži in kakoršno uživa po drugih deželah že davno, potem damo lahko dvojen odgovor: prvič, je znanje sadjarstva mej nami še silno pomanjkljivo in drugič, ni ravno pri sadjarjih o kakšni organizaciji niti govora.

Skoro v vseh gospodarskih strokah obstoja dandanes teženje gospodarskega združenja, s kojim se dosežajo tudi najlepši uspehi; zato bi morali tudi sadjarji stopiti skupaj k združenemu delu in v vsakem kraju ustanoviti sadjarsko zadrugo. Ako bi imeli v večini okrajev tako sadjarsko zadrugo, potem bi se mogle vse take zadruge zvezati v „osrednjo sadjarsko zadrugo“. So dežele, ki imajo že davno take zadruge, kojih delo je padlo na rodovitna tla in katerim gre hvala za velik del sadjarskega napredka. Ako hočemo slediti v sadjarstvu dobri zgled drugih dežel, potem potrebujemo sadjarskih zadrug, ki imajo nalogo, pospeševati sadjarstvo v posameznih okrajih prav sistematično ali prav po gotovem načrtu, je razširjati in sadjarsko znanje trositi v ljudstvo.

Marsikdo mi morebiti poreče: saj imamo kmetijska društva in razne zadruge, ki tudi pospešujejo sadjarstvo.

Naš odgovor: Kmetijska društva imajo, ako hočejo vršiti svojo dolžnost, rešiti toliko obče kmetijskih vprašanj, da mora ostati sadjarstvo pri njih vedno le pastorek. Ako hočemo v tej lepi in koristni stroki priti kam naprej, treba nam je specialnih sadjarskih zadrug, ki služijo samo sadjarstvu.

Prav lepo nam našteva gosp. A. Winter, strokovni učitelj, korist takih sadjarskih zadrug za vsaki okraj!

1. Taka društva bi ponesla preskušene nauke kmetijskega sadjarstva mej ljudstvo. Vsako leto bi morala biti dva ali vsaj jeden shod, na katerem bi imeli potovalni učitelji, dobri sadjarji, vrtnarji itd. teoretično-praktična predavanja. Taki shodi bi se vršili lahko večkrat v sadnih vrtih članov, kjer bi se vršila ob enem praktična razkazovanja (demonstracije), ki bi služila pozneje v podlago pravilnega sadjarstva. Pri takih shodih bi se vneli živahni razgovori (debate), pri kojih bi bilo slehernemu svobodno povedati svoje mnenje in opazovanje.

Pri takih shodih bi se morala obravnavati pred vsem najvažnejša vprašanja iz sadjarstva: nakupovanje drevesc, njihova kvaliteta, saditev drevja, oskrbovanje in ravnanje z mladim drevjem, oskrbovanje starejših nasadov, gnojenje rez in pod. Ena najvažnejših točk, ki našemu sadjarstvu neizmerno škoduje, namreč nebroj sadnih vrst, bi se dala s skupnimi močmi najlažje udušiti. Mislimo si celo deželo razpredeno s celo mrežo sadjarskih zadrug, v kateri se sistematično deluje na to, da se zatre malovredne vrste in pomnožujejo in sadijo samo najboljše in najpripravnejše, potem bi ne trajalo dolgo in imeli bi velik, enoten saden vrt hvalevrednih vrst, s katerimi bi mogli tudi na trgu tekMOVati; seveda vse te lepe sanje zahtevajo, da udje ne bi smeli držati rok križem, ampak bi morali zvesto sodelovati.

2. S pomočjo sadjarskih društev bi se tudi proti raznim škodljivcem mnogo uspešneje bojevali.

Večina kmetovalcev ne pozna niti življenja škodljivcev niti sredstev proti tem sovražnikom sadnega drevja, če tudi nam leto za letom uničijo boljši del naše sadne trgatve.

Kaj pomaga skrbnemu, umnemu in pridnemu poljedelcu, ako v svojem sadovnjaku zatira žuželke, kakor: gosenice, hrošče, listne in krvave ušice itd. če pa njegov nemarni sosed, če pa cela ostala občina niti s prstom ne migne? Kaj nam pomaga v tem oziru najboljša postava, ako nima nad njo čuvati nihče ali pa nepoklicani organi, ki najbolj škodljivih žuželk niti ne poznajo? Kaj čuda, ako potem najbolj unetemu upade pogum in mu zamrje veselje in ljubezen do sadjarstva.

Sadjarsko društvo pa, kojemu bi pripadal večji del občine, bi lahko izpeljalo splošno pokončavanje škodljivcev in marsikakemu nepotrebnemu žužku popolnoma zagrenilo veselje do sveta. Žuželke se še tako, če jih pokončavamo, preveč množijo, ako jih pa, kakor doslej, še božamo in negujemo, ali je potem kaj čudno, ako gre sadjarstvo vedno bolj rakovo pot?

(Konec prih.)

***** Poučni in zabavni del. *****

Ob Donavi.

(Dalje).

Navidezno mirno spregovori: „Toraj nečete biti naš, popolnoma naš Josip?“ Kako tehtno so bile izpregovorjene te besede. Vsaka zase je imela svoj pomen.

Kakor curek mrzle vode poparilo je to vprašanje Josipa. Sedaj še le sprevidel je, kam da meri cel pogovor. V tem trenutju sklenil je, nikdar več ko ob priliki slovesa stopiti čez prag te, njegovemu mlademu srcu toli nevarne hiše. Zadrege rešila ga je v tem kočljivem položaju Helena, ki je veselo smejoč se, prinesla celo kopico risarij in podobic. Podala sta se v lopo na vrt.

Marljivo lotil se je Josip dela, da dovrši vse, kajti vedel je, da je to zadnjikrat. Dolgo molčala sta oba. Le semtertam izrekel se je Josip jako laskavo o kakem delu. Toda v navadi na njega pohvale jako ponosna Helena, ni se zmenila danes zato. Po glavi rojile so jej po vse drugačne misli. Šopek, ljubeznjivo vedenje Josipa in še mnogo drugega, vzvišenejšega. In kaj bi je ne. Prva ljubezen, krilila je v njenem srcu svoje peroti, da je potem s tem večjo silo z njih močjo raztrgala vse srčne spona in zatrla sladkih upov in nad, ter vlila v to nepokvarjeno srce mrznjo in zaupanje do človeštva. Usoda! kako si večkrat nepravilna. Niti Helenino zlato srce, polno globocih čutov več vredno, ko ono, spreminjajoče se Lavre. Toda človek je vedno za dobro slop.

Hitro minul je čas. Sluginja prišla je klicat k južini. Oprostila je gospo Heleno z glavobolom.

Sama sedela sta Josip in Helena ob mizi, oče je bil namreč službeno na večjem potovanju. Josipu bilo je to tem ljubše. Nekako posloviti za vedno hotel se je pri Heleni. Po kratkem premolku, poprime nekoliko tresočim se glasom besedo. Ni dolgo govoril, saj to ni bila njega navada.

„Gospica, vem da se bode te začudili in se mi hudovali na mojih današnjih besedah. Danes namreč sedim skoro gotovo zadnjič tukaj. Ne vprašujte ne zakaj, kajti ni mi moč to povedati. Zadovoljite se s tem. Kako težko se mi je ločiti od tod, kjer sem se popolnoma udomačil, toda pustimo te misli. Gospica podajte mi roko, da se mi ne hudujete.“

In ni mu je podala. Ihteč zrla je motnim očesom vanj. Srečala sta se njiju pogleda. Josipov pogled bil je miren in resen. Helena ni se mogla več vzdrževati. „Josip, ali sem se res motila v vas. Vi me torej ne ljubite. Toda, kako sem se mogla s tem varati, vsaj mi niste dali nikdar povoda k tem. O jaz nesrečnica, zakaj sem morala vas kedaj spoznati“. Hlastno govorila je razburjene te besede, sedaj ni mogla več

Kmetijstvo.

O vrednosti sadjarskih zadrug.

(Konec.)

3. Pridelano sadje bi lahko veliko bolje prodali. Marsikedo poreče: V dobrih sadnih letinah sadja še prodati ne moremo. To je pač res v sedanjem gospodarstvu. Ako se pa naučimo saditi samo trpežne, izvrstne sadne vrste za prodaj, in sadimo le malo vrst, potem ne bo treba skrbeti kam in po čem bi sadje prodali, ako pripeljemo na trg malovredne vrste, ki jih živa duša ne pozna in ki po navadi tudi niso veliko vredne, potem moramo prodajati za vsako ceno. Ako imamo pa v okraju malo, pa izvrstnih vrst, potem bomo mogli dodavati in ponujati sadje po vagonih in bomo dobili višje cene zanj. Ako bi imel na pr. vsak ud le 200 kg kaselskega kosmača ali kanadske rejnete ali zlate parmene ali tofeljčkov ali mošančkarjev itd., potem bi zbralo lahko društvo s 100 udi že 200 met. stotov, torej 2 vagona sadja skupaj. Ako pa proda vsak zase svojih 200 kg potujočim prekupcem, bo prodal jako slabo in sadjarstvo se mu ne bo izplačalo.

Ravno tako je v krajih, kjer se vse sadje po leti prepusti onemu, ki največ ponudi; tudi tu bo zaslužil oni, ki ima v svojem vrtu samo eno trpežno sadno vrsto mnogo več od onega, ki je nasadil mnogo vrst, ki zore ob raznih časih.

4. Bi bila sadjarska društva sčasoma v stanju, dati posameznim posebno vnetim udom male štipendije, da se izobrazijo v sadjarstvu in obišejo kak poseben sadjarski tečaj itd.

Na ta način bi prišla vsaka občina sčasoma do krdelca mladih, veščih sadjarjev, ki bi sadjarstvu lahko neizmerno veliko koristili. Majhne žrtvice bi pokazale društvu v kratkem zlati sad.

5. Društveni udje bi dobivali sadno drevje lahko cenejše in boljše.

Ako naročim sam nekoliko drevja, se kaj rado pripeti, da je vmes nekaj komadov druge vrste, ki jih nisem zahteval, vedno pa moram pri majhnem naročilu plačati vsak komad dražje nego takrat, kadar naroči društvo kar več sto dreves skupno. Onemu, ki veliko kupi se da vedno boljše blago in boljši kup. Ne glede na to se porazdeli prevoznina pri večjih naročilih na posamezne naročnike enakomerno, in na vsako drevesce pride manjši znesek, nego če kupim dotično drevje posebej. Ako bi tako okrajno društvo potrebovalo samo 500 drevesc za nasad in ako bi dobilo komad za 20 vin. ceneje, si pri tem prihrani vse vsako leto 100 kron, ki so le članom v korist. Pa tudi razne druge vrtnarske potrebščine, orodje in drugo, bi se dalo na skupni račun kupiti bistveno ceneje nego posamič.

6. Sadjarsko društvo bi z velikim uspehom pripravilo občinsko in državno upravo, da bi nasadilo gole ceste in javne prostore.

Koliko tisoč sadnih dreves bi pač lahko krasilo naše ceste in občinske prostore, kojih pridelek bi bil nov, znaten vir za državo in občino. Posameznik pri dotičnih faktorjih ne opravi nič, pač pa društvo, ki obsega celo deželo.

7. S pomočjo sadjarskih društev bi bolje izkoristili pridelano sadje.

O tem smo deloma že govorili v točki 2.; pa tudi slabo, skoro zavrženo sadje bi lahko skupno dobro izkoristili. Kupili bi le na skupen račun sadne mline in stiskalnice in bi spremenili malovredno blago v hvaljen sadni mošt, ki bi nam pomagal zatirati vražjo šnopsovo kugo.

8. Z napravo sadnih razstav bi zanimanje za sadjarstvo bistveno povzdignili.

9. Bi sadjarska društva proti naredbam, ki so v škodo sadjarstvu, nastopala skupnim potom z velikim uspehom.

10. Bi sadjarska društva sama na sebi, posebno pa z obilnimi nasadi ob enem krepko podpirala čebelarstvo, ker je ravno naše sadno drevje izmed najboljših medenih rastlin.

Država in dežela sta vže davno zapopadli važnost sadjarstva, ki ga krepko pospešujeta. Dokler se pa sadjarstvo ne bo splošno umno in namenu primerno negovalo, toliko časa bo in mora izostati uspeh.

V naše namene pa potrebujemo neke organizacije, ki služi samo sadjarstvu in v vsakem oziru krepko pospešuje. Centralne postaje za prodajo sadja napravimo potem, ko bo dovolj sadja.

To bi bila le nekakošna slika bodočnosti, ki se pa grozovito malo prilega prežalostnim današnjim razmeram v sadjarstvu. Vender bi lahko dosegli mnogo, ako bi resno hoteli, namreč na podlagi skupnega dela — z ustanovitvijo mnogoštevilnih sadjarskih zadrug!

Kmetijske raznoterosti.

Grozna, sadna in vinska razstava v Krškem dne 12. in 13. oktobra t. l. Vkljub deževnemu vremenu je prišlo mnogo občinstva iz bližnjih in daljnih krajev. Pred otvoritvijo je imel načelnik kmetijske podružnice g. V. Auman otvoritveni govor, kjer je naslikal kratko in jasno zgodovino v napredku glede sadjarstva in vinstva v krškem političnem okraju v zadnjih letih, ter je v imenu podružnice zahvalil vlado, deželo, kranjsko hranilnico ter občinski zastop za podpore, ki so jih vsi ti podelili na kterisibodi način v povzdigo kmetijstva. Okrajni glavar g. J. Orešek je v svojem odgovoru omenil, da je vlada kmetijstvo vedno podpirala in da se hoče tudi v bodoče zavzeti za napredek kmetijstva, posebno vinstva in sadjarstva. V imenu krškega mesta je pozdravil vse navzoče krški župan g. dr. Romih, povdarjajoč, da kmetijstvo more napredovati le, če se ravnamo po cesarjevem geslu: z družinimi močmi. Tem besedam je sledil krepak „živijo“, na kar je iz Zagreba došla vojaška godba zaigrala cesarjevo himno,